

Estlanda Esperantisto.

Oficiala organo

de

Revela Esperantista Grupo.

Propaganda gazeto

de la

lingva internacia Esperanto.

Abonprezo: 1 rbl. jare (ekster Rusujo: 1 Spesimilo 1. 5d.); kun enskribo en societo: 1,50 rbl. (1,60 Sm.)

Redaktora-administranto: **I. A. Rahamägi**, Revel, Toom-Kuninga uul. 20.

Nr. 6.

decembro 1908

1-a jaro.

Enhavo: Neljas Esperanto kongresis. (Kvara kongreso Esperantista.) — Universala Esperanto-Asocio. D. Gobleci fone. (Parolo de H. Hodler). — Hoiskama Jakob. Novelo de Ernst Peterson. (Dadrigo). — Organizo de Esperantistoj. (Esperantiste organizivimijest). — Ringvaade (Kroniko).

Neljas Esperanto kongresis

Dresdenis 18.—20. augustil 1908.

Neljat korda kogujmad esperantistjed terveft maafimast koftu, et vastastitufe vernaastufe pidu pühtiseda, et oma jõudu hoolimata selts-tonnale näidata. Need rahvusvahelised koosolekud, Esperanto kongresid, on just oma propagandalise mõju laibi tähtsad. Nad unistavad mhõõst aafesjvabete kui la vööra-stele Esperanto elujõudu ja lastvamiit. Iga aastaga on kongressid olavdmine lastmanud, kongressid pidustu ed lühemad suurepäralisemalet.

Dresdeni kongress oli esimene, mis am.t litlu laadi fandis: ta seisis Sakteni kunriga laitse all; mõned riigivalitjused (Saksimaa, Ühiskriigid, Japan) ja tähtsaa rahvusvahelised ühijused olivad oma ajenukust laatinud. Kongressil olavdmine arm oli üle 1400, seal hulg s palju tähtsajad teadujemehi ja amutitkusi. Dresdeni tinn oli külastiste auks rüdehtes; väga paljudel afmatel lehuifimad Esperanto lipud (roheline lipp, mille: valge nurg:) sees roheline täht). Suure ogarusega olivad Dresdeni elanitud kongressi vastu valmistanud, Esperanto aotega tutvustades ja keeli õpvides. Kolmikmünd politseimittu olivad Esperanto keele ära õppinud, et rõõdrastele abile oli. Kongressi jootul kandlivad nad rohetil tunti käevarte umber. Annavalitust oli kongressile üli lahkesti maaku tulnud: ta andis kongressile suure abiraha, lubas uutisraudaibed kongressi

rädafal kongressi liitmetele matluta tarvitada ja jeadis la paar aurulaema kongressi aegsete lõbuiditube jaoks.

Kongress algas pühapäeval jumala teenistustega — katoliku ja luterne usu kirikutes. Kahes kirikus peeti Esperanto keele jutlust.

Amamile koosolek peeti 16. (3.) augusti hommikul suures „Bereinshausi“ saalis, mis kongressi liitmed ja kuturud külastil tungii täis oli. Külastiste hulgas oli palju Sakteni riigiametnikusi, kuninga ja parlamendi ajemikusi, ja la küil Dresdenis ajumad väljamaa konfuitid. Koosolek algas hümnusega „La Espero“. Selle järele astus Dr. L. Samenhof jurbatule lauale. Teada termitas määrata hõislehtüid, kateplakutamine, kirjendamine „Vivu Zamenhof!“ Käititud ja lipud lehvitasid. Kui kirduva valdusid väheneraad, annab kolonel Pollen, s. kongressi jurbatoja, juhataise „Germana Esperantista Societo“ esimehe Nybs'i täite, kes kongressi avab. Siis termitavad Sakteni sisetiste asjade ministri asemil Vange ja Dresdeni ütembürgermeister Beutler koosolekuid riigivalitjuse ja linna nimel. Neite järgnes Dr. L. Samenhofi kõne. Kõne onestis oli külmus, mis viimanel aastal kõigi esperantlaste meeli äravusel hoidnudo, nimelt Esperanto ebanemile viiji ja reformide ajil. Kõnel, mida tuute vaaimustusega vastu võeti, loodame järgmies numbris pitemalt jutustada.

Dr. Samenhofi kõne järele tulivad terovitusfe-

lõned kõigi rahvaste nimel, selle kitsmeid kongresside tinnunud. Kongresside ajaliste seas oli kuulud järgmistest rahvustest ja riikidest: Austriast (austlased, itaaliased, ungari), Belgia, Bulgaria, Inglismaa (inglased, iriased, hollased), Daania, Prantsusmaa, Saksamaa, Hispaania (hispaanlased, kataloonlased), Hollandid, Itaalia, Norra, Portugal, Rumeenia, Venemaa (venelased, poolakad), Serbia, Saksamaa, Monaco, Lühis, India, Jaapan, Filipiinid, Uhisriikid, Kanada, Mehhiko, Brasiilia jne. Kõik lõnejad võeti vastavalt Dr. Samenbachi ja kongressi oma rahva ja maa nimel ja arvaldustel ühtu Esperanto spulise võidu siise.

Kongressi kättu pilast kirjeldada ei lüba rum. Nimetame ainult tähtsamaid otuseid: kongressi hädab „ajalise kongresside kaja“ ajutamist heaks. Raesia eesmärgiks on järgmistele kongresside korraldamist tegevdada. — E. Privat lõneleb „Esperanto por Junlaro“ ja soovitab, et Esperanto ühisused mõistavud noore rahva hariduse eest hoolitseda ja isedranis nende hariduse-teendabid hõlmutada. Ühi antakse „Universala Esp.-Asocio“ hoolits, kes selleks isedranise ofafonna loob. — „Esperantista festotago“ ahi lükkati määratama ajani edasi — Kongresside komiteele maliti üks sekretär juurde, nimelt asja ajamisteks Amerikas. Koosolekul peeti ka mitmed lõned, näit „Internacia Esperanto Asocio“ ühe (E. Privat), rahvusvahelise spulispetajate ühisuse ajutamisteks (Marechal). Esperanto spetajate ühinemisteks (Fischer), Moresnet maafonna (Roy) jne.

Üdikoosolekul, 22. augustil, andis professor Voizac aru „Lingva Komitato“ tegevusest viimastel aastel. Sellepeale teatas Dr. E. Wein, et „E. K.“ on otuseks ternud, enda jaoks 18 liikmest ülemat nõuлогу seada, „Esperantista akademio“ nime all. Viimale hoolits jaaks kõige keeleliste liikumiste otustamine, kuna harutamisteks lõti „E. K.“ liitmed võdavad oia mõtla. Præloguse kuul („E. K.“-l on 80 liiget) võeti asja ajamine väga pikale. Valitud on juba 9 akademia liiget: Voizac, Wein, Carr, Grabowski, Moch, Sausure, Nylen, Nyhs ja Wilanowa; f. o. 4 prantslast, 2 poolakat, 1 rootslane, 1 sakslane, 1 hispaanlane. Kongressi spulise seadib „E. K.“ neli ofafonda: a) grammatika ofafond, juhataja M. Grabowski; b) üleühiselise sõnaraamatu ofafond, juh. prof. Th. Carr; c) tehnilise sõnaraamatu ofafond, juh. prof. K. de Sausure; d) issemiste asjad ofafond, juh. W. Moch. Oma üheskannet ja lõti määras „E. K.“ järgmisteks: „Lingva Komitato“ ülesandeks on keele põhjusmõtete kaitsimine ja tema edennemise järele valdamine. Ka uurib lõti keeleliki küsimusi ja otsustab need eelmiste juhundite

lohasell. Ei „Fundamento“, ega E. K. ei taga kunagi Esperanto keele loomuliku edu talitajateks alla. — Muuame ja otuseid siideti kongressi poolt ühel heale heaks

Lüenal oostal pealtse kaks kongressi ära: üks Põhja-Amerika Ühisriikides Chautauqua linnas, teine Hispaanias, Barcelona linnas.

Seega lõppes kongressi üleühiselise ofa. Kongressi spulise peeti bulgaria erikoostolekul, enamasti rahvusvahelise iselise poolt. Nende kõige üle kirjeldusi tunne rõdumata, nimetame ainult tähtsamaid. „Universala Esperanto-Asocio“, rahvusvaheline teadusemeeste ühendus, katoliiklaste, wabamõttelejate, isenofiidide, õiguseteadlaste, isidipilaste, meremeeste, Bunarierist, spulispetajate, Esperanto spetajate, „punaste“, wabamõttelejate, raime-toitlaste, poliitilistide, ärstide, hambaarstide, naisterahvaste laite, rahusõbrad: jne. ühisused pidasivad koosolekul. Mõne lõpise tegemise üle toome edespidi pikema lõte.

Pidustuste lõti kõige tähtsamaks käll näitemängu „Kigeno en Tarrido“ etelanne elutulelise näitlejate poolt, Emmauel Reicheri juhatusel. Wõga hästi loda lõitud etendus tunnistas uuesti, et Esperanto on ka näitemängu kunstis jooks väga lohane. — Nimetada on ka Rootsi näitlejate etendus, mille puhul kaks Strindbergi näidendi: „Præddio Julio“ ja „Parto“ ette tants. Suurt humilist wõlts „rahvuste pidu“, kus iga ofalin: oma rahvuse riides pidi ilmuma.

Kongressi wäljanäitus oli ka suurem kui kunagi enne. Määratu foal oli Esperanto keeleid raamatuid ja ajakirja, kui ka muud dokumenti Esperanto isialilugumise üle taks. Igakõik, ka kõige suurem lahileja, wibi Esperanto wõgevusest tundma, et siin kindla, tehma ja wõiduka liikumiseja tegemist on.

Wäljast lõti tehti juba kongressi ajal mitmeid. Dresdeni linnawalitsus oli kongressi liikmetele lõtn aruulama makstua tarumtada annud; nendega tehti lõduidist Weisfenisija ja Salki Schweitzi. Igat pool termitati esperantlaste suure waimutuseja. Salki Schweitzi tagasi lõites nähti jõe aarides maed ja majad isituledega kaunistatud o'ema. Weisfeni ja Wehlerni linnawalitsused wõltsivad kongressi liikmeid pidulilist mažu.

Keale kongressi lõis hull ofalisk Dresdeni lahheuses aletwis „Weiser Pirich“, mis esperantlastel tannawuhteks suwiltetõhaks saanud. Üle 250 esperantlaste siidiswad Berliini, ligi pooled neist täismad ka Koppenhaagenis kus kongressi tagatipust pidustati. Ka Pragas ja Frankfurtis oli kongressi tagatipulejatele waimutatud wisturodmist walmitatud.

Universala Esperanto Asocio.

Madleri kõne esperantlaste kongressil, Dresdenis 18. aug. 1906.

Kallis meist'ed, armsad aatwennad!

Enne kui Teile *Universala Esperanto Asocio* korraldust ja tegewust hakkon seletama, pean weel meelde luletama, missugustel oludel ja mis põhjustel saanil teda asutati. Nagu teie kõik teate, oli wiimasel ajal hädadoht meie aadet õhwardamas. See hädadoht on — nagu meie tänane kongress selgesti tunnistab — õnnelikult kõrwale saadetud ja et meie riidades palju parema meelega tulewikust kõneldaks ja mõeldaks, kui minewikust, siis ei taha ma siin paigas neid juhtumisi, mis juba erapooletuma ajaloo kohtu kätte langenud, enam puudutada. Igal liikumisel juhtub, iseeranis olguses paratamata, tihti õlitariwiliikusi pööri-egasi, mis sellega kasu saadawad, et nad näitawad puuduseid ja wigasi, mis rahulikl ajal warjule jäänud, aga hädadohu õhwardusel kohe silma torkamad. Wiimane kitsikus, mida meile ettewõtte kannatanud, ilmutas meile mitmesuguseid puuduseid, mis minu arwales järgmistest kujunenud: meil puudub *tugew rahwaswaheline ühendus*, mis kõiki Esperanto tarwitajaid kokku liidaks, meil on *aineline abis* puudulik, ega suuda meie asja kallalekippumiste eest kaitseda ega lagunemise hädadohu wastu warjata. Ühe sõnaga üteldes: meie aatwendode seas leidub küll tugewat *waimlist* ühendust — see oligi meie peastjaks — aga tarwiline *aineline* ühendus puudub senijani. Kuna esimene hädadohtude ja kallalekippumiste waidukat tagasi tõrjumist lubab, annab teine meile tarwilisi jõudusi hoogsu ehitamisetõõ jaoks, ja teeb meile tarwiliselt suure inimeste hulga wõitmise wõimalikuks — iseeranis nende wõitmise, kellel rahwaswahelisel keelt tarwis läheb. Niisuguse ühenduse tarwidust ära tundes, mõistes, et meie ettewõtte seda ikka suuremal määdul nõuab ja et meie propagandale üllemata suureks kasuks wõib olla, otsustasime mõned isikud nõndanim. U. E. A. asutamist. Asutamine sündis just sellel silmapilgul, mil hädadoht tugewa ühinemise algatamist tuntuwamaks tegiwad; aga juba ammuigi leitud sügawamaid sisemisi põhjuseid tunnustuseks, et paras silmapilk on kätte jõudnud.

Ma kalsun neid põhjuseid lühedalt kujutada. Senijani oli meie tegewuseks üksnes *propaganda*: tutwustati Esperantot mitmesuguste abinõudega. Kõnede, ajalehtedes, awalikkude kursuste abil jne.; pöörati terve inimeste sügawale, rahwaswahelise keele tarwidust ja Esperanto headusi iseeranis aateliste põhjenduste abil näidates. Wäsimata propaganda ward oleme juba tähtsaid tagajärgeisi wõltnud: wäga paljudes

paikades on esperantlaste ühtisus asunud, peetakse kursuseid, fihi edumerisete koolitulemate toetusel wõi nende palwe peale; rahkesti leidub ka ajalehtesi, kes müüd enam ei karda meie püüetest kirjutada, wa kuigi weel aruawastawaid kirjasi leidub — juba aruawastamine tunnistab liikumist tähelepanguseks wõitluseks — siis on ometi heakskiitwate kirjade arw laiwatatest wõrdlemata suurem. Wiimati, mõile ei puudu ka ametliku nõuolenist ja toetamist, nagu praeguneigi kongress tunnistab. Kõike seda wõlgne me aatwendude hoocele ja ennas õhwardawale lädele, millega nad, kas awalikul wõi fundmatal jädades, publikumi tuumast wõitsiwad ja niisuguseid suurepärallisi meeleawaldust ja koosolekuid, nagu meie kongressid, wõimalikuks tegiwad. — Näüd tuli meie ülesande teine jagu, mis esimese jao paratamata järelduseks on: nimelt senijani igal pool tutwustatud wahendiku *tarwitamine ja kasutlikkus tegemise*. Senijani pöörasime meie publikumi poole ainult enda hoone eeskõlgenäidates; nüüd peame ka selle hoone sisemisi lahendusi ilmutama, näitama kasusi ja hälbutusi, mida tema sisse asujatele osaks saab; kui see maja ilma mõõblitole on wõi tarwilisi mojaritistasi alles aastakümnete pärast saab, siis ei leia meematama tulijad mingit meelitawat ja lähewad oma wanadesse, aga kodustesse, mõnusal sisseseatud majaltitidesse tagasi, ja sisse peasemist himustajad ei mõtlegi oma teelt lahkuda, waid ootamad, kuni maja täitsa ara korraldatakse ja tarwitamisele mõn.saks tehakse. Teist sõnadega: töötama peab mitte ainult Esperanto laialilaalamiseks, waid ka tema tarwitamise wõimaluste loomiseks; küll peab terve inimestesugu peale mõtlema, aga unustada ei tohi neld, kes juba meie riidadesse on astunud ja selle eest ei midagi saanud. Mell ei maksa ainult tulewiku lähte soadama, mis neid juhatab; waid peame ka maad wootama, mille peal meie sammume. Meie teise ülesande, nimelt Esperanto tarwitamise hälbutamise jaoks peame mitmesuguseid rahwaswahelise läbikõimise ja aatjamise wõimalusi soadama. Seda tööd on juba mitmes paigas mitmel kombel algatud. Geneves peetud kongressil asutati hulki eri-seltsisi, mis Esperantot iseenese kasuks tohawad tarwitada, wõi seda teatud inimeste liigile tutwustada. Teiselt poolt: seesama kongress soowitas *konsulisi ja asjaajajaid* seada, s. o. niisuguseid inimesi, kelle ülesandeks oleks igale esperantlastele, kes soowib, teateld ja toetusit muretseda. Lühikese aja jaoksul asus niisuguseid isikuid enam kui 200

linna. *Esperanto-kontorite (Esperanto-Oficejoj)* asutamine andis sellele eri-liikumisele ka rohket hoogu. Kuid korralduse loomisest ei ole veel küll; nende tarvidus peab olema tungivalt tuntuks; ja nende asutuste tootamisel olgu kindel eeskõva ja kindlaid ülendaid; kus seda puudub, on nad võrre ehk hiljem kadumisele määratud. Nimetatud juhtumisel oli tarvis, et konsullite ja asjaajajate tegemise piir ja nende ülendand kindlasti ära määratud olgu, ja et inimtule, kes neid tahavad tarvitada, selleks isedalt õigust oleks. Kõige lelle jaoks on rahvusvahelisel ühinemisel vaja. Pärils loestis, kes teenimise eest kõneleb, see mõtleb ikku vahetamist, millest kaks või rohkemgi inimesi osa võtavad, vahetamise tingimisi, mis kõigile osalistele hõlpsad oleksivad, võib ainult siis saada, kui osalised ise neid seadusekohasel kombel määravad, s. o. kui nad mingiks ühenduseks kokku heidavad. Et aga teenimised, mille jaoks Esperantot tarvitatakse, rahvusvahelisel on, siis peab see ühendus ka tingimata rahvusvaheline olema. Teisel poolt, kui iga konsul ja asjaajaja ise enda reeglite järele toimetak, või kui need reeglid igal maal iseguselt on, siis jääks nende tarvitamine juba keeruliku korraldamise pärast võimatumaks. Edasi: Belgogne deklaratsiooni järele on esperantistlike iga inimene, kes Esperanto keelt oskab ja tarvitab, üksipuha missuguste sihtide jaoks — kõige auvõrrilisemates kuni kõigivõimutamateni. Kui iga konsul peaks igale esperantistlike igasuguseid teateid andma, nii hästi austate kui ka alatumale eesmärkide jaoks, siis tekkib varasti lugemata hulgal pahandusi ja kurjasti teemistamis. Tõu: eb palju muidgi tähtsaid küsimusi. Kudas konsullite tasu maksta? või kui kmale tasu ei makseta, mis õigusega siis temalt teenimist nõuda? Kui konsul oma kohustusi täitmast jätgub, kelle poole siis kaebustega pöörda, kes suudab mõju avaldada? jne. Aga fisisi on lugu, kui isikud, kes Esperantot tarvitavad, kindlas ühenduses asuvad; kui neil isikutele on oma liikmemaksu eest õigus teatud teenimisi saada, selle järele kudas hõlpsalt endi või nende voliikude poolt valmistatud põhjuskirjad määravad; kui isikud, kes nim. teenimisi muretsevad, oma vaeva eest ühelaadilist, liikmete maksudest võetava tasu saavad; ja kui mõimati ühendusel õigust jääb oma hulgast isikuid, kes oma lubadusts kohaselt teenimisi ei toimetanud, või kes saadavad teeniusts kurjasti tarvitavad, võlja ajaca. Siis kaavad kõik need halbused kergesti ära, nende lahendamaks on ühesarnaste eesmärkidega ja tarmidustega inimese ühinemine. Sellist selgub tähtsus wahel *Esperantistlike* ja nende wahel, keda meie eslotsa *Esperantiano* ks nime-

tame. Wõrdlust abiks kutsudes wõiks in me üitada, et *Esperantisto* on nagu inimene, kes näituseks Inglise keelt oskab ja misgisugne ot-tarbe jaoks tarvitab; kuna *Esperantiano* sarnatseks seda inimest peame, kes Inglise rahmusest on, kes mingisuguseid kindlasti määratud õigus sead oma rahmuse vastu amandad ja kindlaid kohuseid kannab, kes oma rahwawoliikude määruseid kuulab ja nende poolt seatud, ülendiseid korraldusi tarvitab. Meie wiibime pisut liiga kauaks nende selgituste juurde, mis nüüd ehk üllelligsed palistamad olema, aga warsti tungimalt tarwilikuks saamad. Mina puudutasin eraldi just konsulliametite seadmist, sest see on kõige paremaks näituseks rahvuswahelise ühinemise tarwiduste kohta ja konu- lile koogi ilmub, nii ütelda, U. E. A. alusmüüriks.

Aga ka mitmel teisel tõowdjal leidub hul-gana asju, mille juures Esperanto suurt katu laudab laata ja need kõik, kõige tähtsemalt kuni kõige tähtsamani, nõuavad rahvuswahelisel ühi-nemist. Mina nimetan ainult kõige tähtsamad.

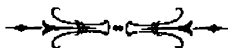
Teie kõige tunnustate, et nimelt randa-miitel, turismuse wallas, Esperanto kõige tungi-wamaks tarwituleks ilmub. Reifimine on praegusel ajal ainult lill küll üsna kergeks tehtud, fuisgi lünni ab keelte mitmekõnõdus veel mõi-mata raskuleid. Kõige suuremat hõlbustust leiak-sivad reifilid, kui igas linnas ja linnakeses oleks teatud liikud, kes reifijatele juhutuli ja teateid peawad andma. See on paljudel meie kontullitelt ülendandeks. Tarwis on, et igas wõhe-dagi tähtsamas linnas ja paigas alutuli oleks, kull wõõras kas lünnal, või Esperanto keel-fete juhtumatafite abil, kõige tarwilisemaid tea-teid wõiks laada. Wäga kafulik oleks ka tööta-mine wõõrastemajades, teadete-büroodes jne. Selles tühis ei laa mitte midagi kindlat ja püsi-wat ära teha, kui ei ole mõjuwat ühiskonda tegemules, kes tarwilisi läbirääkimisi wõiks toi-metada ja kindlat wastutust anda nende liikule nime, kes lema poolt palutawaid hõlbustuli tar-witawad mõtlewad.

Rändamite hõlbustute hulka kuulub ka reifu- ltskondade korraldamine, millega reifijaid suure-mates lalkades ühelt paigalt teile laadetakse. Reifufeltskondade korraldamiseks ja kõigi teile juures tarwisimewate hõlbustute kättepüüdi-miseks on suurem ühendus tingimata tarwiline, seil see wõib määratud inimesetehuga nimelt täie õigusega kaubwida, ja palutud hõlbustute eelt lafuku midagi töötada ja anda. Ja mida laial-dalemaks ning mitmekõnõduseks selle ühendule tegemule wald kaswab, seda tähtsamad kafuli jalkab ta wõõrastele pakkuda, ja selle kohaleft ka oma liikmetele ikka rohkemaid hõlbustuli ututada. Seefamane olakond wõib ka noorte inimeste „wahelamist“ ühelt maalt teile korral-

duda ja legega rakvaŝte vahelift labikaimiff malkio fabrikikumaks muuta: ta wauu koloniiff leada, kuhu woadrad esperantfated moneks ajaks ankuffwad jne.

Kaupmeeste fingkandadel on rahvuswaheliff keelt waga rohkesti farwis, ja fuisji on neid waga wdheliff armul mese etteparotte poale heitnudd; mitmeti on ukfikuid katteid felles fihis foime pandud, aga need ei ole taffia amicstasnud. Hoopik teileks lahcks lugu, kui meil teiduks lugew rahwastwaheline uhendus, mis uhe korraga kdigiff moil asja kaffiff jalkfaks waffta ja kaupmeeste limale kaluffi tutuustada,

mida nad praegu juba Esperanto labi kaffe wauwad faada. Ilegi keeleopetamille wafflas waffks G. E. J. laandiline uhendus polju kafu faata. Ta ei algaks juft Esperanto kurlufte foimepanemiff, waid kaffuks nende tegetuuff uhendada ja mitmelugufte muudes waldades, kaupmeeste, woadrastemajade pidajate jne. ringkondades, kaffille faadud wauitufdega liita. Seruajani opetati Esperantot kdigille, kes leda talffiwad oppida: nuud tuleb opetamiffzgu peacasjallikult nende ifikule poale paardaa, keel rahwuswaheliffiff labi-haimiffleff uhel waui teiffel komeb ofa wauwafang ja teileks Esperantot wauitwad taruiffada.

Hoiskama Jakob.

Ernst Peterson.

(Daurigo.)

Mi ankauf iris al la grupo, por vidi, kiu kuŝas sur la planko kaj kio al li okazis. Sed kian influon havis sur mi la vido de lia vizaĝo; tiu homo kuŝanta estis mia malnova konatulo kaj min timiginta en infaneco almozpetisto, la maljuna Hoiskama Jakob! Kaj nun li tie kuŝis morta.

— Jakob? mi demandis.

— Jes, maljuna Hoiskama, respondis iu inter la aliaj.

— Kaj morta? diris mi komplate.

— Jes, morta, respondis la policano, interrompante siajn demandojn kaj ankauf partoprenante en interparolado de l' aliaj. — Ili lin malsobrigis, li klarigis plue: donas al malfeliĉa maljuna almozpetisto tiom da brando, ke tiu kiel besto mortas. Pro tio vi, maljuna Andres, povas esti kaptita de la juĝisto.

Kaj la policano minacante montris per fingro unu homon, kiu verŝajne estis la posedanto de l' drinkejo.

— Ho, bona sinjoreto, diris Andres, kion mi scias! Aro da homoj kunvenas, ĉu mi ĉion scias? Unu aĉetas kaj donas, kaj kiom do bezonas tia maljuna malsatulo. Li restas kiel muso en ligna bierujo.

— Sed vi estas devigata observi, kio farigas en la drinkejo, admonis la policano.

— Kion oni povas observi?! kontraŭstaris la drinkejmastro. Oni faras okulojn grandajn, kiel buterujoj de malriĉulo, sed tamen ĉion ne povas observi.

Kaj kvazaŭ por sia defendo li aldonis:

— Tio povas esti nur la kulpo de l' bienano! Ili ĉiam ridis, ke Jakob ne povis esti trankvila. — Sur la vizaĝo de l' drinkejmastro pasis rebriĉo de ĝojo, gi estis videbla sur liaj dikaj lipoj, kvankam li ĝin volis kaŝi.

— Kaj nun li eterne silentos! iu diris.

— Ĉu vi do ne povis malpermesi la mokadon de l' almozpetisto? denove la policano demandis severe kaj riproĉante.

— Ne valoras la penon, respondis la drinkejmastro jam koleriĝante pro tio, ke la policano lin nepre volis kulpiĝi; mi ne estas lia baplopatro!

— Sed vi estas baplopatro de l' drinkejo, respondis la policano, kiu ne volis doni lastan vorton al Andres.

La homoj ekridis.

Kaj Jakob dormis pacience la eternan dormon. La estinta dolora timego, kiu ĉiam kovris lian vizaĝon, estis forigita. Preskaŭ serioza li estis.

— Kaj nun ni demandu plue, diris la policano. La bienanoj do donis al li tiom da brando?

— Versajne, iu respondis.

— Kaj kiuj ili estis?

Ĉiuj silentis.

— Aŭskultu, Andres, donu al mi duonfunton! diris mia veturigisto; la frosto estas tro forta.

La drinkejmastro volis foriri.

— Atendu! atendu! ordonis la policano; antaŭe respondu! Kiuj ili estis?

— Kial do tion demandi? kontraŭstaris la drinkejmastro: estis malnovaj konatuloj; stalpurigisto Janka, helpanto de ĝardenisto Kusti, akvoportisto Kornoskep! Kaj ĉu ili do estas kulpaj? Jakob tien ĉi eniris, malvarmumita kiel korvo, kun vizaĝo blua kaj makulita, kvazaŭ batita; kiel do lin forpelis? Sed kiu do povas esti kune kun li en la ĉambro? li blafasema kiel malsaĝulo, ĉiam: diablo, diablo, diablo — kaj iafaje kriadas: lupo venas! kiu tion povas toleri kaj aŭskulti?

— Sed kial do ili tie! multe donis al li? mi demandis.

— Li do deziregis tiun brandaĉon, sinjoro! klarigis tiu maljunulo. Li estis tia malfeliĉa almozetpelisto, malsanulo, kiu nenion alian sciis paroli, krom nomi ĉiam la satanon; tiam li saltis, kiel freneza, du paŝojn malantaŭen kaj kriegis: lupo venas! Nu, la bienanoj diris al li: silentu, tiam vi ricevos da brando! Nu, Jakob provas silenti, sed ne povas, tio kaŭzis al li grandegan penon, tiu silentado, tial li murmuris ĉiam mallaŭte: diablo, diablo! kaj tremis, kiel folio de tremolo, kaj penis ne salti; sed subite tamen, ne povante sin teni, li ekkriegis, kiel freneza: lupo, lupo venas! kaj saltis unu paŝon malantaŭen.

En tiu tempo la drinkejmastro estis irinta post la tablon kaj versinta da brando por la veturigisto.

— Nu, sorbu, profetaĉo! li alparolis la veturigiston kaj puŝis la glason sur alian rondon de l' tablo.

La veturigisto prenis la glason, kun tremanta mano ĝin alproksimigis al buŝo kaj diris:

— Dio altigu animon de Jakob kaj malaltigu lian pekon kaj ankaŭ la pekon de lia patro! kaj rapide li enverŝis la brandon en sian barban buŝon, kie ĝi perdis: post tio li kraĉis super la lipo.

Al ni estis nekomprenablaj la lastaj vortoj de l' veturigisto: „malaltigu ankaŭ la pekon de lia patro.”

Jakob al mi estis konata de l' infaneco, kiam mi ankoraŭ hejme ĉe la patro loĝis. Mi multon aŭdis pri lia vivo kaj estis por mi doloriga nur vidi lin tie-ĉi morta pro kulpo de aliaj. Lia malfeliĉo, lia bedaŭrinda kadukeco devis ridigi la aliajn, ridigi eĉ per sia malsaĝeco, per sia morto eĉ.

Mi ĉasis la homojn paroladi ĉe Jakob kaj iris en alian ĉambron de l' drinkejo, por tie min varmigi. La infaneco staris antaŭ miaj okuloj. Tiam mi tre timis Jakob'on. Kiam li venis de malproksime, miaj haroj starigis. Lia laŭta krio: lupo venas! min konsternis kaj mi tuj kuris al patrino por kaŝi la kapon en ŝia antaŭtuko, aŭ al pli grandaj infanoj por kaŝiĝi flanke de ia granduleto kaj ne aŭskulti plu tiun teruran krimon, aŭ por aŭdi almenaŭ la konsolon: „Ne timu, tio ja estas maljuna Hoiskama Jakob!” Kiam Jakob proksimiĝis al aliaj homoj, li de ĉiuj fortoj penadis reteni sian teruran krimon. Nur iafaje li diris, kvazaŭ timante: vidu, lupo venas! kaj saltis unu paŝon malantaŭen. Kaj ĉe tio li ĉiam murmuris: diablo, diablo! kaj tion li senfine faris ĉiam, de mateno ĝis vespero, de l' levigo ĝis kuŝigo. Eĉ kiam li dormis, lia buŝo nerveme movadis kvazaŭ li timus sian teruran vorton, kaj la muskloj de lia vizaĝo tremis. Li estis malgranda kiel dekjara knabo, sed lia granda kapo kaj la mallonga barbo, kiu enkadrigis lian doloran vizaĝon, montris ke li ne estis infano. Tuta lia vizaĝo montris nekonatan Internan doloron kaj neatendite lin kaptontan timon. Liaj okuloj estis sen akra rigardo, senbrilaj, grizaj, kvazaŭ li rigardus tien en nekonatan malproksi-

mon. Ankorau pli timemaj farigis lia sentema vizaĝo, liaj senbrilaj, rigardantaj en malproksimon okuloj, kiam iu estis kolela je li pro lia blasfemo. Tiam li provis sin venki, reteni tion, kio estis en lia animo, kiel post digo; nur pro la silente moviĝantaj lipoj oni povis konkludi, ke li sen voĉo ripetis siajn ĉiamajn vortojn. Nur sian kriion „vidu lupu venas“ li neniel povis reteni, tiel same sian saltadon. Tio ĉiam venis siatempo, regule, kvazaŭ li estus ia maŝino, aŭtomato, farinta tion laŭ devigo de ia kaŝita risorto.

Sed kiam li malproksimiĝis de loĝejoj de l' homoj, li estis kvazaŭ liberigita el-sub ia premo, tiam li donis plenan liberecon al sia interna impulso, kaj tiam oni aŭdis malproksime, malproksime, kie venis Jakob. Precipe ture tie estis dum helaj vesperoj, tiam lia laŭta krio penetris tra karno kaj ostoj, timigante eĉ la plej indifereciant homon:

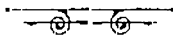
Plej grandan impreson ĝi faris sur homon, kiu ĝin unuan fojon aŭdis. Ofte

okazis, ke fremduloj (flanken iris de tiu malalta kie! infano, grandkapa viro kaj kompatemaj virinoj komencis plori, kiam Jakob sian „lupu venas“ kriis kaj tiam saltis, timema kaj konsternita, kiel persekutita leporo.

Nenian laboron Jakob povis fari. Li vivis de l' kompto de altaj kaj almozo petis. Je la kolo li portis grandan sakon, kiu moviĝis antaŭen kaj malantaŭen, kiam Jakob saltis. Pro lia kriaĉo senkoraj homoj lin estis batintaj, sed ĉio tio lin ne malhelpis.

Plej granda agrablaĵo, kiun oni povis prezenti al Jakob, estis la brando. Kiam oni ĝin promesis al li, lia vizaĝo klariĝis, muskloj de vizaĝo nerveme tremetis, buŝo moviĝetis kaj sian kriion li retenis de ĉioj fortoj, kvankam tio neniam al li prosperis. Nevole ĝi lin atakis kaj ofte li falis kun la brandkaliketo sur la glatan plankon de l' drinkejo, kiam li komencis verŝi la vinon en la buŝon, nur — salti li devis. Sed Jakob ne atentis tion.

(Daŭrigota.)

Organizo de Esperantistoj.

Ĉiam pli laŭtaj farigas la plejdaŭoj ke esperantistoj ne estas organizitaj. Ekzistantaj preskaŭ en ĉiuj landoj societoj, ĉirkaŭ kiuj grupigas granda nombro de esperantistoj, ne respondas al ĉiuj postuloj. Ili ne estas unuigitaj, anoj de unu grupo estas fremdaj al anoj de aliaj, ĉiu laboras en sia angulo, nenion sciante pri laboro de l' aliaj.

En l' „Etole Esperantisto“ s-roj L. Berland kaj L. Lamant proponas sekvantan vstan projekcion de internacia organizacio de l' esperantistoj.

Fundamento de l' organizacio estos grupo. Ĝi povas konvinki la publikon pri neceso de helpa lingvo internacia, klarigi konstruon kaj gramatikon de Esperanto kaj montri ĝian facilecon kaj superecon al aliaj sistemoj de l. J. Lokaj grupaj estos animo de l' propagando, ili kunigos ĉirkaŭ si lokajn samideanojn kaj aliros malproksime starantojn. Ju pli la

nombro de l' grupoj grandigos, des pli nia afero disvastiĝos.

Sed kiel ajn bona estas la interna organizacio de l' grupoj, ilia laboro estos senefika, preskaŭ vana, se ne ekzistus rimedo por reteni kaj daŭre interesiĝi homojn. Estus necese, ke ĉiuj grupoj de unu lando unuigos kaj nomos komitaton kiu gvidos ilian agadon kaj ilin ĉiam vivigos. Tiuj federaciaj komitatoj kunvokos regionajn kunvenojn, kiuj pro sia proksimeco povos esti vizitataj preskaŭ de ĉiuj anoj de l' societoj, apartenantaj al federacio. Tiaj kongresoj kunigos la samideanojn kaj multe vivigos la laboron.

La federacioj siaparte unuigos kaj formos nacian sektion de esperantistoj. La naciaj komitatoj, nomitaj ĉiujare per la delegitoj de l' federacioj, korespondos rekte kun la federaciaj komitatoj; ili rilatiĝos nur kun la

federacioj kaj pro ilia malgranda nombro facile ilin gvidos kaj direktos ilian agadon.

Fine la naciaj unuigoj eljaro en universala kongreso nomos internecian komitaton kaj elektos lokon de ĝiaj kunvenoj. Tiu komitato estos oficiala reprezentanto de ĉiuta esperantistaro kaj eble povos paroli kaj agi en ĝia nomo.

S-roj Lamant kaj Berland esperas ke, se la esperantistoj tiel organizigos, ili plu ne sentos sia solaj kaj malfortaj ili fornos fortan batalantaron, kiu sentime propagandos sian ideon.

Kompreneble, por efektiviĝi tian organizadon, oni bezonas grandajn rimedojn. Kiujn la aŭtoroj proponas kolekti per sekvanta maniero. La internacia unuigo presos kotizajn markojn, kiujn ĝi vendos al naciaj unuigoj. La naciaj unuigoj ilin vendos al federacioj kun malgranda profito kaj tiuj vendos la markojn al anoj de ĉi grupoj apartenantaj al federacio. Tiamaniere estos facile kolekti la necesajn rimedojn.

Ringwaade.

Universala Esperanto Asocio (U. E. A.).

mille sihtide ja tegewuse ideo tänases numbris pikem selutus leidub, pidas Dresdeni kongressi puhul kolm koosolekut. Neil koosolekutel harutati ühisuse uus põhjuskeri hoolega läbi, ja määrati seltsi ligemad ülesanded ära. Seltsi eesmärgiks on, nagu teada, oma liikmetele võimalikult ligasugusel teatid muretseada ja asjatömetusi nende ülesandel korda saata. Selleks on ühisusel juba 896 lianas 436 asjatömetajat (230 delegitot kaj 206 subdelegitot).

Ühisusel on praegu 8 liikmeline eestseisus, nimelt esimees H. Bolingbroke Mudde (67, Kensington Garden Sq., London-W.); abiesimees H. Hodler (8, rue Bovy Lysberg, Genève); liikmed: Th. Rousseau, A. Caries, P. Blaise, M. Kandt, F. Rockmann, J. Schmid.

Ühisuse healekandjaks on kaks korda kuus ilmuv ajakiri „*Esperanto*“, hind 1.60 kcp. aastas. Liikmemaks 1909. a. kohta on 36 kcp. peale määratud. Aelajajaks Tallinnas on: J. A. Rahamägi (Tallinnas, Toom-Kuninga uul. 20).

Koolilõpetajate ühisus.

Dresdeni kongressi ajal asutati ka rahvusvaheline koolilõpetajate ühisus „*Internacia Asocio de Instruitoj*“ (I. A. I.). Ühisuse eesmärgiks on koolilõpetajate vastastikutist läbikäimist ja mõtete vahetamist hõlbustada; aga ka kasvatusteaduste ja elukutseliste küsimuste lahendamisel abiks olla. Peale selle tahab ühisus kasvatusteaduste raamatute väljaandmist ette võtta wõi teada, koolilõpetajate ja õpilaste isekeskist kirjawahestust soetada, tarvilisi teatid muretseid, reisi- mist kergetada jne. Ühisusel on juba liikmeid Inglismaal, Austraals, Belgias, Bööhmimaal, Brasiilias, Soomemaal, Prantsusemaal, Galitsias, Saksamaal, Hispanias, Ungrias, Italias, Montenegro, Hollandis, Norra maal, Poolamaal, Rumenias, Wenemaal, Serbias, Sberis, Shotti- maal, Rootsi maal, Tunisias ja Ühisriikides; ja uusi liikmeid tuleb ükslugu juurde. Seltsi aastamaks on 1 Sm. (95 kop.); selle eest saab iga liige ka selt i ajakirja „*Internacia Pedagogia Revuo*“ mille esimene nummer juba ilmunud on. Seltsi kassahoidja on Th. Ceika (Bystrie-Hosty, Moravio, Austriol).

Uued ajakirjad.

Uts kõige tähtsamatest, mis tänawu ilmuma hakkas on küll „*Officiala gazeto Esperantista*“, mida „*Centra Oficejo*“ (Paris, 51 rue de Clichy) välja annab. „*Lingwa Komitato*“ ja ulatise kongresside komitee healekandjana tahab ta Eep. liik- mitte üle võimalikult laialdajal teatid tuua. Tal on jee ka palju fergemalt võimalif, kui uheljal teijel: on ju harjunud kombets jaa- nud, et „*Centra Oficejo*“ kõigejt teada antafje, mis Eesperanto ilmaš jünub. Tellis- miije hind on 5 franki aastas.

„*La Spritulo*“. Internacia monata gazeto por Serco, Humoro kaj Satiro. 12 paĝoj; jara abono Sm. 1. 20; administrĵoj: Bereiter & Meissner, 30, Johannesstrateto, Leipzig, Germanujo. — Sumitam, roĥfete ja fannis ilujate piltidega naljaleht.

„*La du steloj*“. Oficiala organo de la Ĉiia Esperantista Asocio. Administ- rejoj: Casilla 728, Santiago, Chile. — 28 paĝoj; monata; jara abonpago 25m.